

Gjergj Zhepi

TREGIMET e KRUJES

BIBLIOTEKA E RINISË

GJERGJ ZHEJI

TREGIMET

E
KRUJËS

~~4443~~
3554

SHTËPIA BOTONJËSE «NAIM FRASHËRI»

*Kjo vepër mori çmimin e dytë në konkursin e
25-vjetorit të themelimit të P.P.SH.*

Piktor: Hysen Devolli

Tirazhi 8000 kopje Format 70x100/32 Stash: 2204-65

Shtyp N.I.Sh. Shtypshkronjave «Mihal Duri» — Tiranë, 1967

AUTOBUZI I SKËNDERBEUT

Udhëtimi nga Tirana deri në Krujë nuk zgjat më shumë se një orë, por mjafton për të të lënë një mbresë të gjallë nga ngjyrat e një peizazhi të larmishëm, ku dora e njeriut kryen këmbime të çuditshme. Një ndjenjë e ngrohtë malli dhe krenarie, një kënaqësi dhe hare të kapillon trupërisht e shpirtërisht, kur autobuzi shket në rrugën e asfaltuar, nën hien e plepave, dhe pastaj nis të ngjitet. Poshtë — fusha të pamata, ku vreshtat e të mbjetllat të habitin me saktësinë e radhëve të tyre; më tej, kodra që kanë qëruar kurrizet nga ferrat e gëmushat dhe janë kthyer në toka buke; lart-malet e ashpra e të moçme me taracat e reja të mbjella me patate dhe vetulloret e bardha të ullinjve. Dhe kudo njerëz, shumë njerëz. Klaksoni i autobuzit nuk rresht tërë rrugës. Nganjëherë ke përshtypjen se kanë zbritur fshatrat rreth dhe kanë dalë të shëtisin. Por nuk është ashtu: ata janë

duke punuar. Takojmë kooperativistë me vëgla në krah që shkojnë në arë; më tutje, fëmijë me çanta të hedhura krahaqafë; pastaj detyrohemë të ngadalsojmë shpejtësinë për të lenë të kalojë një kope prej qindra kokë dhensh; më tutje na del përpara një varg traktorësh që tërheqin pas maqineri të çuditshme bujqësore; në dy tre vende hasim me punëtorë që meremetojnë udhën apo dhe me të tjera që gërmojnë anës një hendek për të futur linjën e re telefonike; një rresht fshatarësh me armë në krah përshëndet autobuzin e Skënderbeut: janë zboristë në stërvitje; takojmë burra, gra, pleq, fëmijë, fshatarë, punëtorë, ushtarë, kamiona, vetura, qerre me buaj, karroca me kuaj, biçikleta... Më pëlqen t'i mendoj rrugët si arteret e venat në trupin e atdheut. E në është kështu, në këta damarë, kurrë gjaku i Shqipërisë sonë nuk ka lëvizur me një gjallëri dhe vrull si ky që kam para syve. Kudo që të gjarpërojnë këto rrugë, në jug a në veri, në bjeshkët me pisha a fushat me lule, anës së detit me valë apo të qepura buzë greminash graniti, kudo e kurdo, natën a ditën, ato janë plot zhurmë, me zëra njerëzish dhe maqinash çudibërëse, ato nuk flenë kurrë, ato janë të palodhura, ato janë rrugët punëtore të atdheut.

Vetëm kur lamë pas Fushë-Krujën, ku njeriu sheh qartë se si lind një qytet, lamë në krah të djathtë shtëpitë njëkatëshe e kopshitet qark shkollës dymbëdhjetëvjeçare, vetëm atëhere unë nisa të mendoj për nxënësit krutanë, të cilët të nesërmen do t'i kisha përpëra. Nuk kam, domosdo, atë kureshtje të përzier me zhdurim e ndrojtje, të një mësuesi të ri që hyn e jep mësim për herë të parë në një klasë. Megjithatë, prapë është diçka e re. Sepse, sado vjet të kesh punuar si mësues, në shkollat gjen kurdoherë diçka të re, diçka të panjohur. Ato vetë janë të reja, nuk plaken kurrë. Nuk i lënë nxënësit tëmplaken, zërat e tyre të qeshur dhe të çkujdesur në oborr, ëndrat dhe këngët e tyre përherë të lulëzuara, gjëzimet dhe fitoret e tyre të vogla, që ua mbushin zemrën me kënaqësi kaq të madhe e të paharruar...

Në të kthyer të bërrylit të rrugës, mbas gurores, Kruja na doli përpëra e mbërthyer pas malit. Më të djathtë nxijnë muret e rrënuara të kështjellës së Kastriotit, në të majtë zbardhin shtëpitë e fshehura midis ullinjve bojëhiri. Në pranverë, të gjitha këto pemë që shohim qark, tërë këto shpate e kodra të mbuluara me lloj-lloj drurësh, vishen me gjethë të reja dhe atëhere, që këndej, Kruja të

duket si e kredhur në një re të gjelbër e të pamatë, që shtrihet në rrëzë të malit. Por tani është shkurt. Jashtë bën ftohtë dhe xhamat e autobuzit vishen nga avulli.

Kur zbresim në Krujë, një copëherë kryet na mbetet lart, duke parë malin ngjyrë plumbi, që duket sikur rri pezull mbi qytetin e vogël; **copa** të bardha resh çthurer fije-fije, duke u kapur e duke u cjerë në thepat e mprehtë, që, këndej poshtë, duken si thika vigane; bregu shkëmbor e ngjyrë vjollce i kështjellës, kështjella vetë dhe nulla e sahatit duken në këtë sfond si të gjalla, të banuara e jo shenja të një lavdie të perënduar; shtëpitë e Krujës, me dritare të shumta e ndërtimë piktoreske, me rrëthime guri e kopshte plot ullinj, pjergulla dhe qiparisa, duken sikur kanë ngritur kokën dhe vështrojnë të gjitha këtu, në këtë copëz sheshi, ku lartohet monumenti i Skënderbeut majë kali; rrugicat tekanjoze e të shtruara me kalldrëm vinë nga të gjitha anët e, si shtretër përrunjsh nervozë malorë, bashkohen këtu, përparrë shtëpisë së kulturës, ku ka ndalur autobuzi.

Kam dy shokë me vete: një piktor dhe një kompozitor.

Piktorit tani i kanë mbetur sytë te retë e shpupurishura skërkave; i duket sikur ka

përpara fragmente pikturash me male mje-gullorë e ngjyra legjendare; kompozitorit të-rë kjo i ngjan si një simfoni heroike e gdhëndur në shkëmb. Unë hesht; nuk di të shprehem. Por kam të drejtë të mendoj se në male të tilla, në një peizash kaq kreshnik, njerëzit nuk mund të jenë veçse trima.

Për këta njerëz është shkruar ky libër.

Krujë, 1966

KONVIKTORËT

Kishim dhjetë ditë në konvikt. Edhe ata u mësuan me ne, edhe ne u mësuam me ata. Në të vërtetë kjo ndodhi shpejt, thua jse në dy tri ditët e para. Sepse nuk është vësh-tirë të miqësohesh me njerëz me të cilët banon e fle nën një pullaz, kalon kohën e lirë me ta, i shikon kur pregetitin mësimet, kur hanë, kur lozin, kur bëjnë gjimnastikën e mën-gjezit, kur nisen për në shkollë, kur mbli-dhen në mbrëmje grupe-grupe e bisedojnë...

Konvikti nuk është i madh. Si ky ka-mjaft në qytetet tona të vogla krahinore. Kam parë edhe atë të Lezhës. I ngjajnë mjaft njeri tjegrit. Kur hyn në to, të duket sikur shëh po ata konviktori. Janë fshatarë nga koopera-tivat e ndryshme, më të shumtën me bursë, që vinë të vazhdojnë mësimet. Vinë aty dhe formojnë një familje të madhe, duke u lidhur midis tyre si vëllezër. Midis konviktit të Kru-

jës e atij të Lezhës ka edhe një ngjasim tjetër: të dy ngrihen në vende prej nga duket krejt qyteti me një pamje që ta ngop syrin. Por, megjithatë, nga konviki i Krujës pamja është më e gjerë. Në mëngjez herët, kur ajri është ende i kthjellët, pa avuj, duken godinat dhe bulevardi i Tiranës, pista e Rinasit, shquajnë shtëpitë e Durrësit dhe anijet e portit, duket Kepi i Rodonit, deti që llamburit si një pasqyrë e pafund; rreth e qark fushat e gjelbëra, kodrat e veshura, brigjet e pyjet e errta, lumejt e bardhë, njollat e shkëlqyera të rezevvuarëve të kanaleve vaditës, arat katrörëkatrorë, fshatrat e shpérndarë, rrugët e zeza automobilistike, oxhaqet e fabrikave në Vorë, Fushë-Krujë e gjetkë. Nganjëherë të duket se ke përpara një hartë të madhe të punuar në relief, por një hartë të gjallë. Natën ky peizazh merr bukuri tjetër, stoliset me mijëra drita që shkëlqejnë më shumë nga yjet e qieillit; janë dritat e forta të Tiranës, që rrezëllojnë si një diell; dritat e Durrësit të mbledhura tufë si një vilë xixash; dritat e plajës, të shpérndara togje-togje nëpër tërë hapësirën nga një dorë bujare; dritat e automobilave, që lëvizin poshtë e lart e të ngjajnë si xixëllonja fantastike. . .